

Moč pozitivne misli

Ste že kdaj pomislili, kako nas pozitivna in negativna mnenja lahko usodno pogojujejo? Kako zelo lahko na naše obnašanje in na naše življenje vpliva mnenje, ki ga imajo o nas naši »bližnji«, še bolj pa pristop, ki ga ima vsak do samega sebe?

Primer iz šolske situacije je verjetno najbolj tipičen in smo ga gotovo vsi doživeli na lastni ali sošolčevi koži: profesor ali učitelj si včasih ustvari o določenem dijaku negativno mnenje. Vse, kar stori, bo torej za profesorja imelo predvsem negativen predznak. V tej okoliščini je za dijaka najlažja pot

(stane ga najmanj energij) ta, da pač potrjuje mnenje, ki ga ima o njem profesor. Psihologi so dokazali, da je ta pojav bolj pogost, kot bi si lahko predstavljali (označujejo ga z izrazom »prerokovanje, ki se samo izpolni«).

V vsakdanjem življenju pa je človek najbolj ranljiv, ko gre za odnos tistih, ki jih ima najbolj rad. Zelo negativno lahko deluje nanj, ko občuti, da se je v prijatelja ali celo v člana iste družine vtihotapilo čustvo nezaupanja. Včasih človek že vnaprej nekoga obsodi, češ: »Saj vem, kakšen si!« S tem pa mu ne da niti možnosti, da bi se izkazal, da bi bil dober. Da lahko kljubuje takemu pristopu, mora imeti res veliko mero zaupanja vase ...

»Če pravimo, da dobra beseda dviga, huda beseda pa ubija, da je jezik ubijalec, tedaj moramo reči, da že sama misel človeka dviga ali zlomi. Vsakdo čuti, kako porazno vpliva nanj zavest, da drugi o njem slabo mislijo ...«
»... Pač pa nas že sama zavest, da ima kdo boljše mnenje o nas, kot zaslužimo, tolaži, dviga, spreobrača.« (Trstenjak, Človek v ravnotežju).

Slovenski kulturni klub ob zaključku sezone

Bila je deževna septembrska sobota. Šola se je komaj začela in zato sem bil popoldne prost. Opravi sem vse svoje dolžnosti in nisem vedel, kam naj bi se dal. Mama se je tako spomnila, da ji je prijatelj pravil, da se je spet pričelo delovanje Slovenskega kulturnega kluba. Ponudila se je, da me pelje do kluba v ulici Donizetti 3.

Na poti mi je med drugim povedala, da je tudi sama zahajala tja, ko je bila mlada; in prav tam da je spoznala tudi svojega bodočega moža, mojega očeta. Ko sem prišel tja, sem s preseñenjem zagledal nekatere svoje sošolce. Do tedaj nisem vedel, da Slovenski kulturni klub sploh obstaja.

Tisti večer je časnikar Saša Rudolf predaval o olimpijskih igrah v ZDA. Predavanje je bilo zanimivo, družba prisrčna in odnesel sem lep vtis. Sklenil sem, da se bom vrnil naslednjo soboto. Kar navdušil sem se nad SKK. Vsako soboto sem redno obiskoval sestanke, ki smo jih redno imeli skozi vse leto

Govorili so razni gostje o najrazličnejših temah. Poslušali smo predavanja o glasbi, govoril je Tomaž Simčič, o računalnikih, predavali so Tomaž Hmeljak, Mitja Ozbič in Ivo Corva, predstavili so nam nekatere knjige. Raz-

pravljali smo tudi o problemih dijaške organizacije; pri tej razpravi sem tudi sam sodeloval. Videli smo tudi mišklavževanje. Takrat nas je obiskal ta priljubljeni svetnik in nam prinesel darila. Pripravili smo celo pustni ples. Bilo je res izredno zabavno, kot smo se tudi zabavali na drugih večerih, ki smo jih priredili med letom.

Od zadnjih večerov pa bi se zaustavil še pri dveh: zanimiv in zelo koristen je bil pogovor s časnikarjem Danilom Lovrečičem o obveščanju pri nas. Tema se zdi komplicirana, vendar nas je izredno zanimivo in vsem razumljivo pripovedovanje gosta kar priklenilo na stole in sprožilo med nami živahno debato.

»Kam na počitnice?« je bil naslov pri našem zadnjem srečanju. Andrej Štekar nam je pripovedoval o svojih potovanjih po Evropi, Štefan Pahor o svojih nenavadnih »latinskih« počitnicah v Stični, Marko De Luiza pa o koristnosti skavtskih taborov.

Zakaj ne pristopite še vi in se sami prepričate, da je res, kar vam pišem? Za letos bo še malo priložnosti, vsekakor pa bo SKK tudi naslednje šolsko leto nadaljevalo svoje delovanje. Takrat pa pridite tudi ostali, ki ne veste, kam ob sobotah.

J. Pisani

Velika je torej tudi moč pozitivnega čustva, oz. zaupanja, ki je tudi pogoj za vsak konstruktiven odnos. To možnost vplivanja ima vsakdo izmed nas in jo lahko uporablja v dober ali slab namen. Izbira je verjetno odvisna tudi od tega, ali hoče v določenem človeku odkrivati predvsem dobre ali slabe lastnosti.

Vendar pa na srečo človek ni popolnoma nemočen pred vplivom okolja. Najbolj odločilno je namreč mnenje, ki ga imamo sami o sebi. To odloča že tudi o našem obnašanju. Če npr. pustimo, da nas prevzame dvom in nezaupanje v nas same, nas bodo ta negativna čustva ohromila in bomo že vnaprej sprejeli lasten poraz. Če pa je naš

miselni pristop konstruktiven in pozitiven, bomo res lahko učinkovito izrazili vse, kar želimo. Tako športnik lahko zmaga ali izgubi že pred tekmo samo; študent, kljub učenju, že pred izpitom, itd.)

Vsakdo lahko torej vpliva na lastno srečo in na srečo ljudi, ki so mu bližje. S tem, da skuša zaupati ljudem (ne da bi prešel v naivnost) in s tem, da kljubuje lastnim negativnim mislim o sebi (kljub določeni meri kritičnosti in realizma, ki je seveda nujna). Teorija o dinamični koncentraciji nam daje prepro in konkretn nasvet, kako lahko vplivamo na lastne misli (študentom,

dalje na strani 96

Vesela pomlad v Berlinu

Četrtek, 25. aprila, je bil za openski pevski zbor »Vesela pomlad« zelo pomemben in vesel dan. Bil je dan odhoda v Berlin, kamor je nameraval ponesti slovensko pesem med Slovence v tujini.

Zjutraj ob 7.30 je pred Finžgarjevim domom na Opčinah, kjer imamo redne pevske vaje, kar mrgolelo ljudi — pevec in staršev. Tisočkrat smo se pozdravljali, si dajali navodila, se smejala in bili zelo nestrpni. Z nami je prišel tudi ansambel »Zvezde« ter seveda nekateri starši spremljevalci. Kmalu je privozil naš avtobus, s katerim smo se končno odpeljali proti Berlinu.

Spremljali so nas lepo vreme, vesele, narava in petje.

Po nekaj urah vožnje smo se ustavili v znanem »glasbenem« mestu Salzburgu. Tu smo si lahko ogledali mesto in reko Salzo, ki teče skozi Salzburg. Kar pa nas je najbolj privlačilo, sta bila seveda Mozartov dom in muzej. Nato smo nadaljevali pot. V Nemčijo smo prišli zvečer. Na mejo iz Zahodne v Vzhodno Nemčijo pa smo prišli šele približno ob 5. uri zjutraj. Drug drugemu smo voščili dobro jutro, a tudi kmalu zaspali. Tako smo v »naš« Zahodni Berlin končno prispeli v petek zjutraj ob 11.30. Nastanili smo se v Jugendgastehausu«, kjer smo spoznali, da nemška hrana ni ravno po našem okusu.

Naslednji dan je bil že bolj zahteven: pripravljali smo se namreč na koncert za naše slovenske brate v Berlinu. Dopoldne smo imeli pevsko vajo, popoldne pa nastop.

Koncert je uspel. Bil je zelo lep večer. V ozračju je vladala tista bratska ljubezen, bratska vez, ki tolikokrat manjka. Slovenski Berlinčani in mi z njimi smo bili ganjeni na tem večeru, a svoje občutke smo skrili za plesom, ki je sledil po koncertu. Plesali smo in sklepali prijateljstva do pozne noči, slednjič pa smo se od svojih berlinskih bratov le poslovili in jim še v slovo zapeli pesem »Mi se imamo radi«.

Drugega dne, bila je nedelja, 28. aprila, smo imeli tudi važen nastop. Peli

smo med in po maši nemškim vernikom, ki so se zbrali v cerkvi. Bilo je zelo prijetno, saj smo pevci spoznali tudi nemško mladino in njihove običaje.

Popoldne smo se odpravili »na potep« po Berlinu. Priznati moram, da je to mesto res zelo zanimivo, saj so tu vidni tudi zgodovinski spomeniki, ki pričajo o raznih dogodkih.

Kot prvo smo si ogledali palačo »Reichstag«, kjer je Hitler razlagal ljudstvu svoje naklepe. Najbolj pa nas je prevzel zid, ki loči Zahodni Berlin od Vzhodnega. Ob njem smo videli sedem križev v spomin na begunce, ki so skušali iz Vzhodnega Berlina pribežati v Zahodni. Postrelila jih je vzhodno-berlinska straža.

Nadalje smo si ogledali cerkev »Gedächtniskirche« iz 16. stol., ki pa je bila porušena med drugo svetovno vojno. Od te prelepe cerkve je ostal le še zvonik.

Najbolj nas je prevzel »Europa Center«. To je predel mesta, kjer so trgovine, restavracije, hoteli, hiše iz vseh

koncev Evrope. Zanimiv je tudi »mercato delle pulci«.

Lahko torej rečemo, da je Berlin veselo in žalostno mesto hkrati.

Ponedeljek, 29. aprila, je bil dan nakupov in priprav na odhod. Iz Berlina smo se vozili vse do naslednjega jutra, ko smo končno prispeli v München. Ogleдали smo si to lepo mesto, najbolj privlačna pa se nam je zdela občinska palača. Ta je na stolpu imela kipe, ki so se ob 11.30 začeli premikati: prikazovali so razne boje in ljudske plesne.

V Münchnu pa smo si ogledali tudi druge stvari, v njegovi bližini pa še medvojne lagerje.

Naslednjega dne, se pravi 1. maja, pa smo se morali posloviti od Nemčije — vračali smo se domov.

Najbolj ganljiv trenutek je bil, ko smo končno prispeli na Opčine in zapeli pesem »Za vsako dobro reč«. Tedaj je bilo med petjem slišati tudi rahel jok, grlo pa je stiskalo prav vse nas.

Pa smo se le potolazili, ko smo se po enem tednu znašli v objemu svojih dragih staršev ...

Kristina Martelanc

Slovenske združene ekipe ponos in up nas vseh

Ekipni zamejski šport je doživel letos izjemne uspehe predvsem z združenimi ekipami, ki so že postale simbol zamejskega športa, seveda če ne upoštevamo državnih namiznoteniških prvakih Krasa, ki pa štejejo v svojih vrstah tudi »tujko«, Tržačanko Marino Cergol.

Pristno slovenske ekipe, ki žanjejo zmage in prinašajo slavo naši skupnosti po Italiji, so nedvomno združene ekipe. Jadarn, Meblo, Friulexport so dokaz, da z združenimi močmi in temeljitim delom zmoremo Slovenci tudi v sam vrh italijanskega športa, in to ne le s posamezniki, ampak s kompletnimi, kompetitivnimi ekipami.

Prestop v B ligo peterke Jadrana, zmaga na deželnem, in odličen nastop na državnem prvenstvu deklic varovank trenerja Korena ter časten nastop v play offu za napredovanje v A 2 ligo igralk Mebla so lahko v ponos vsem Slovencem.

Mlajša generacija naših združenih e-

kip je sicer mlajša tudi po ustanovitvi, vendar ne po uspehih. Friulexport sestavljajo najobetavnejše odbojkarice vseh slovenskih ekip ter nastopajo uspešno tudi v C 2 ligi. Jadran sam pa ima za seboj zanimivo kadetsko ekipo, ki je že deželni prvak.

Združevanje ekip ni le ustanovitev uspešnih moštev Jadrana, Mebla ali Friulexporta, ampak še nekaj več. Na vseh teh tekmah se zbira ogromno gledalcev, Slovencev, ponosnih na svoje ekipe in narodnostno pripadnost. To so ljudje, ki so idejno lahko tudi različnih mnenj, a vendar složni, enotni Slovenci.

5.000-glava množica, ki je recimo med zadnjo tekmo Jadrana ves čas skandirala »Jadran! Jadran«, je lahko marsikomu v premislek: tistim, ki smo jim Slovenci trn v peti, a tudi nam, ki se žal navadno le občasno združujemo, ne pa vedno, kar bi bilo v korist celotne narodnostne skupnosti.

Peter Rustja

RAST, mladinska priloga Mladike 5/6-1985. Pripravlja uredniški odbor mladih. Tisk Graphart, Trst, junij 1985. To številko je uredil uredniški odbor.

Pogovor z Jadranovci

Ob edinstvenem uspehu slovenske združene košarkarske ekipe »Jadran«, smo bili mnenja, da bo pogovor vsaj z nekaterimi izmed njih najlepši način, da proslavimo njihov nastop v B ligo.

Obrnili smo se na Petra Žerjala, Iva Starca in Marka Bana (ne da bi pri tem pozabili na ostale člane), da bi nam povedali kaj o sebi. Zanimivo je namreč, da preko Rasti mlade fante spoznamo tudi bolj osebno.

Uredništvo

Katere okoliščine so pripomogle, da se je letos Jadranu posrečil prestop v B ligo?

IVO STARC: Mislim, da je naša ekipa letos dozorela. Po treh letih poskusov, ki so nas vedno privedli do play offa, se nam je letos končno posrečil prestop. Prvič gre torej za doseženo zrelost tako nas igralcev, kot tudi vodstva in vsega, kar stoji za Jadranom. Lahko torej rečemo, da smo v tej zaključni fazi igrali v najboljših pogojih.

Pred začetkom prvenstva si takega uspeha skorajda nismo pričakovali. Tudi zato ne, ker smo začeli brez Borisa Viteza. Toda kmalu smo se zavedli, da smo kljub temu kot ekipa dovolj močni, da tudi brez igralca, kot je Boris, znamo zmagati.

Začetne poraze zato ne smemo smatrati za posledico naše okrnjenosti ali česa podobnega, ampak jih moramo pripisati notranjim problemom v ekipi.

MARKO BAN: Za ta uspeh je mogoče več razlogov. Odločilno pa je po mojem bilo, da smo letos tehnično in kot moštvo bili zelo v redu. Izkazali smo se kot zelo homogeno moštvo, kar potrjuje tudi porazdelitev točk na igralca in če smo v prejšnjih letih imeli nekatere šibke točke, letos tega ni bilo občutiti. Dozoreli smo. Recimo, po odhodu Borisa Viteza je ekipa zelo odgovorno reagirala. Vsakdo se je čutil bolj odgovornega in dejstvo je, da je vsakdo izmed nas pozitivno odgovoril na te nove naloge. K končnemu uspehu so gotovo pripomogle izkušnje prejšnjih let in lahko rečemo, da si letos skozi vse prvenstvo nismo dovolili pretiranih, nepotrebnih napak.

Peter, kaj pa je bilo po tvojem odločilno pri tej zmagi?

PETER ŽERJAL: Predvsem izredna volja, da dosežemo zastavljeni cilj. Dosegli smo ga z voljo in samozavestjo, da smo tega sposobni. Premagali smo tremo, ki nas je pogojevala pri marsikateri tekmi. Veliko pa je k zmagi pripomoglo tudi dejstvo, da smo zadnje tekme igrali pred domačim občinstvom. Zavedali smo se, da jih ne moremo in ne smemo razočarati, to nam je dalo veliko moči.

Kaj pa je po tvojem najvažnejše za uspeh pri odločilnih tekmah: poleg te-

lesne pripravljenosti; zagrizenosti, volja...? Ali kaj drugega?

PETER ŽERJAL: Vse to mora biti. Vsega malo, volja, priprava..., če ni zagrizenosti, ni borbenosti itd. Poleg vsega tega pa nas je v zadnjih tekmah odlikovala predvsem koncentracija. Še nikoli doslej nismo bili tako koncentrirani in pozorni med igro. To je bilo še posebej vidno v letošnji končnici, v play offu. Bili smo kot ena oseba. Vsak posameznik se je vključil v celoto, vsi smo se zavedali svoje dolžnosti. Vsi, tisti, ki smo igrali vedno, kot tudi oni, ki so bolj poredko stopali na igrišče.

Kaj se je s prestopom v B ligo spremenilo za ekipo?

IVO STARC: S prestopom se, kar se tiče resnega pristopa in dela, ni spremenilo nič. Kot doslej bomo resno delali. Spremenil pa se je, bi rekli, naš odnos do športa širše gledano. Tekmovanje v B ligi namreč zahteva 100-odstotno prisotnost igralca pri tem, kar dela. Nujno se bo moral tudi spremeniti odnos, ki ga ima vodstvo do nas. B liga namreč zahteva že skoraj profesionalni odnos do športa, s tem pa je povezanih več vprašanj, ki jih bo moralo vodstvo nujno rešiti, če naj se omogoči našo čimboljše prisotnost v prvenstvu B lige.

MARKO BAN: Za ekipo, ki bo nastopala v B ligi, je čisto jasno, da se mora zavedati, da gre za skoraj profesionalni način igranja. To bo terjalo veliko več žrtev z naše strani. Verjetno pa bo moral tudi odbor Jadrana poskrbeti za potrebna sredstva. Le tako se bodo lahko igralci nemoteno posvetili ekipi in prvenstvu, ki bo letos, kot je jasno, zelo zahtevno. Zaenkrat pa ne vemo niti, kako bo ekipa sestavljena. Ko bo osnovna peterka sestavljena, pa bomo videli. Pravzaprav bo letošnje prvenstvo nekoliko čudno, ker bo doživelo radikalno spremembo, delitev v B1 in B2 ligo.

Kaj vam pomeni prestop v B ligo, kot športnikom, Slovencem, ljudem?

PETER ŽERJAL: Kot športniku mi je prestop v višjo ligo v veliko zadoščenje. To je bil uspeh, ki smo ga pričakovali že štiri leta. Jasno je, da smo ob tem čutili veliko zadovoljstvo in zadoščenje. Podobno sem občutil tudi kot Slovenec, saj Jadran predstavlja uspeh slovenskega športa in vseh naših ljudi, kar dokazuje tudi dejstvo, da je tekmar vedno sledilo toliko ljudi. Zato mi je osebno v veliko zadoščenje, da sem sodeloval pri tem podvigu. Prav to bi namreč rad poudaril; na osebni, človeški ravni, mi je veliko pomenilo, da smo ta uspeh dosegli skupno, ekipno, med prijatelji in da sem tudi sam lahko dal svoj doprinos, da je ekipa zmagala.

MARKO BAN: Kot športniku mi ta prestop gotovo pomeni velik dosežek. Zadovoljen sem in tudi ponosen na vso ekipo. Tudi zato, ker smo kot slovenska ekipa dosegli ta cilj. Saj smo ekipa, ki ima za našo skupnost prav reprezentančen značaj in mi vsi smo se tega s ponosom zavedali. V zadnjih letih pa se je ta težnja le še bolj potrdila in izkazala. Če gledam na to zmagavo, mislim, da je bilo s človeškega vidika odločilno, da smo si igralci sami vtepli v glavo, da dosežemo prestop v B ligo, to spoznanje vsakega izmed nas pa je bilo odločilno.

Marko, kaj ti pomeni košarka?

MARKO BAN: Košarka mi pomeni lep del mojega življenja, ne glede na čas, ki ji posvečam, mi pomeni predvsem priložnost, da spoznam veliko novih ljudi in prijateljev. Poleg tega pa je to tudi tisto polje, na katerem se tudi neke čutim najbolj »realiziranega«. Ob vsem tem pa mi košarka pomeni tudi zabavo, kar seveda spada k igri.

S to zmagavo se je torej spremenilo vaše dosedanje življenje in vaš odnos do poklicnega dela ali vsakdanjih opravil? Kako jih boste uskladjili?

IVO STARC: Resnici na ljubo, glede svojega dosedanjega univerzitetnega študija ne morem valiti vse krivde na šport. Toda v določenih pogojih postane težko delati dobro eno in drugo. Odgovornost in pritisk zaradi takega tekmovanja namreč psihološko tako veže človeka, da je težko uspešno delati karkoli drugega. Značilno je recimo, da v času, ko smo košarkarji najbolj podvrženi fizičnim in psihološkim naporom (se pravi od januarja do maja), mi še ni uspelo opraviti enega izpita v tem roku. Mislim, da bo v letošnjem letu moj študij še nekoliko potrpel. Skušal pa bom svoje najboljše moči posvetiti športu.

PETER ŽERJAL: V tem trenutku ni še nič znanega in določenega glede pripravi in treningov v drugi sezoni. Če ne bo večjih sprememb, bom tudi v bodoče usklajeval obe dejavnosti, kot sem to delal doslej. Ko bo nujno, bom vzel dopust, recimo, če bomo morali na daljše priprave. S tem v zvezi pa bomo še morali govoriti z vodstvom ekipe. Mislim pa, da zahteva prestop v B ligo tako od nas igralcev, kot tudi od vodstva samega že polprofesionalni odnos.

Kaj menite o navijačih? Kdaj je navijanje pozitivno in kdaj se lahko izrodi?

MARKO BAN: Zvesti navijači so za ekipo zelo pomembni, saj rečemo, da je publika za peterko na igrišču »šesti moč«. To velja tudi za nas. Toda kakorkoli, v nobenem primeru ne bi rad videl, da bi se med našimi tekmami zgodilo kaj, pa čeprav dosti manj dramatičnega in tragičnega, kot se je te dni zgodilo na nogometnem stadionu v Bruslju. Čutil bi se osramočenega. Treba je paziti, da se navijanje ne spremeni v fanatizem, ki se še prehitro iz-

dalje na strani 96

Moč pozitivne misli

ki so zdaj tik pred izpiti, bo morda ta nasvet pridelal prav...)

Desmond Dunne pravi: »Najprej se je treba zavedati dejstva, da so negativna čustva prvi in pravi vzrok za največji del neuspehov, pa tudi bolezni. Tu deluje zakon o vzroku in posledici. Kdor se koncentrira predvsem na to, kar mu manjka, ne bo mogel doseči tega, kar želi, ker si sam to onemogoča. Negativni pristop ne le da prerokuje neuspeh, ampak ga neizbežno ustvari« (...) »Zato se še ta trenutek prenehajte ukvarjati z negativnimi čustvi in reakcijami. Od tega trenutka dalje se torej odločite, da svoje misli usmerjate v to, da postanejo pozitivne in konstruktivne. Ne pustite, da bi se vas polastila negativna misel, pa naj bo še tako neoprijemljiva. Ko se pojavi, se poizkusite takoj koncentrirati na nasprotno - pozitivno. Le od te zadnje se pustite navdušiti!«

»Skozi stoletja so navdihnjeni pisci skušali opozoriti na to resnico: starodavni prerok je rekel: »Človek je tak, kot misli v svojem srcu.« Sv. Pavel svetuje: »Pustite se prenoviti od prenovitve vašega uma.« Mark Avrelij: »Naše življenje je to, kar naše misli naredijo iz njega.« Emerson: »Človek je to, kar vsak dan misli.«

A.

Pogovor z Jadranovci

rodi v nasilje. Vsekakor glede našega občinstva smo lahko ponosni. Na vseh tekmah so se obnašali korektno, tako doma kot na tujih igriščih. Zato bi si glede našega zvestega občinstva, ki nas je stalno spremljalo in spodbujalo, želel, da bi tudi v prvenstvu, ki je pred nami, ohranilo dosedanje navdušenje. Znano je, da so nekatera igrišča, na katerih nastopajo ekipe B lige težka, z »gorko« publiko, tudi s t.i. »ultras«. Zato je moja želja in gotovo želja nas vseh, da ne bi naši navijači v nobenem primeru nasledili provokacijam, saj to ne bi prizadelo samo ekipe, ampak gotovo tudi podoba naše narodne skupnosti.

Peter, kaj pa bi ti, kot kapetan ekipe rekel številnim Jadranovim navijačem?

PETER ŽERJAL: Mislim, da ni potrebno naslavljanje jim posebna sporočila. Sami so dokazali, kaj čutijo do nas. Prav zato bi se jim rad najprej zahvalil za njihovo izredno pomoč. Rad pa bi še dodal, da gre Jadran prihodnje leto nekako v neznano. Ne vemo, kaj nas čaka in kako bo. Upam pa, oziroma, gotov sem, da nas naše občinstvo ne bo zapustilo v težkih trenutkih, ki bodo mogoče nastopili.

Vprašanja sta pripravili
Manica in Breda

Računalnik in današnji čas

Računalnik je stroj, ki izvaja matematične funkcije ali operira z različnimi podatki. Poleg tega te podatke memorizira na diskete ali na magnetne trakove, lahko pa jih tudi posreduje drugim računalnikom po telefonskih žicah (MODEM, telematika).

Računalniki se razlikujejo od drugih strojev, ki lahko izvajajo le eno določeno delo. Kompjuter izvršuje katerokoli funkcijo glede na program in podatke, ki smo mu jih vstavili. Brez programa računalnik ne opravlja funkcije, za katero je pripravljen. Program in računalnik (SOFTWARE in HARDWARE) se dopolnjujeta. Oboje poznamo pod skupnim imenom informatika.

NEKAJ ZGODOVINSKIH PODATKOV

Že v 17. stoletju sta filozofa in matematika Pascal in Leibniz uporabljala stroje, ki so lahko izvrševali posamezne računske operacije. Leta 1835 pa si je Anglež Babbage zamislil stroj, ki bi lahko logično operiral z vsemi računalniškimi operacijami s pomočjo mehanografskih shed. Ta sistem shed je bil že v rabi na začetku 18. stoletja na tovarniških statvah.

Zamisel o prvem računalniku se je izgubila v prejšnjem stoletju, tako da ni med njo in današnjimi računalniki nobene povezave. Zopet se je rodila leta 1890 H. Hollerithu ob ameriškem ljudskem štetju, ko je hotel poenostaviti težavno zbiranje podatkov na Babagov način z mehanografskimi shedami. Začel je izdelovati računalniške stroje, katerih proizvodnjo je prekinil v petdesetih letih. Od njegovih strojev so prešle v naslednje dobo le mehanografske shede, katere so sedaj nadomestile diskete in magnetni trakovi. Leta 1946 so na pennsylvanski univerzi prvič nadomestili elektromehanske organe z elektronskimi. Tri leta pozneje so isti postopek izvedli v Cambridgeu, kar predstavlja prvi programiran stroj. To je tako imenovana 1. generacija računalnikov, sestavljenih iz termionskih žarnic (valvole), ki so uporabljali mehanografske shede ne samo za vstavljanje podatkov, ampak tudi za njihovo memorizacijo.

V šestdesetih letih se pojavi 2. generacija, ko elektronke nadomestijo tranzistorji. S tem se hitrost operiranja poveča v razmerju 1:10. Shede sčasoma nadomeščajo diskete in magnetni trakovi.

Naslednja generacija se začne v sredini šestdesetih let. Pojavila so se integrirana vezja, hitrost izvajanja programov se je povečala v razmerju 1:10, povečalo se je število programov, predvsem zaradi razvoja v prenašanju podatkov z uporabo telematike.

ZGRADBA IN SESTAVA RAČUNALNIKA

Računalnik je sestavljen iz centralne enote (CPU) in iz perifernih enot.

Te so sestavljene iz enot vstavljanja in izdajanja podatkov (INPUT-OUTPUT) ter iz spominov (ROM-RAM). Centralno enoto (CPU) sestavljajo:

- upravljalna enota. Ta bere posamično ukaze programa in vključi aritmetiko-logično enoto ali, pri izmenjavi podatkov, periferične spomine;
- aritmetiko-logična enota. Ta računa in izvaja razne logične postopke;
- glavni spomin ali delovni spomin. Ta hrani podatke in programe med elaboracijo.

Podatki in ukazi se izmenjujejo v integriranih vezjih s hitrostjo milijonink ali milijardink sekunde. Vse te funkcije krožijo po računalniku v obliki binarnega sistema, ki uporablja za občevanje le števili 1 in 0 (vključeno - izključeno). Vstavljenе podatke sam stroj avtomatično prevede v binarni sistem. Obraten postopek se dogaja pri izdajanju podatkov. Ta način zelo poenostavlja vezja, ki uporabljajo le tri binarne funkcije (AND, OR, NOT). Glavna spominska enota je sistem (CPU), v kateri se podatki in programi menjujejo. Te lahko zbršimo s prekinitvijo električnega toka. Zato vse to gradivo lahko shranimo na diskete ali na magnetne trakove.

Večkrat slišimo izraz Kilo-Byte, kar označuje količino spomina računalnika. En byte je sestavljen iz 8 bitov (Binary Digit), kateri lahko vsebujejo eno izmed dveh binarnih števil (1-0). Vsak byte ima v računalniku svoj »naslov« tako, da lahko vanj vstavljamo podatke. Poleg tega sta v rabi še dva izraza, kar se spomina tiče: ROM in RAM. Prvi označuje neizbrisen spomin, ki vsebuje navodila za delovanje računalnika, drugi pa je spomin za shranjevanje podatkov in programov.

Računalniki delujejo glede na program, ki jim ga vstavimo. Poleg programov, s katerimi operater operira, obstajajo še osnovni programi. Prvi so tisti, ki prevajajo strojni jezik (linguaggio macchina) v računalniški jezik, s katerim občuje operater (FORTRAN, BASIC, KOBOL, PASCAL...)

Operativni sistemi pa so tisti, ki skušajo olajšati delo operaterju tako, da izvršujejo več programov naenkrat. To opravljajo tako, da uporabljajo »mrtvi čas« nekaterih računalniških organov in z njimi operirajo.

V tretjo vrsto pa spadajo tisti programi, ki pomagajo operaterju pri reševanju raznih nalog in računalniških postopkov, ki se ponavljajo.

Z uvajanjem kompjuerjev v današnje življenje se pojavljajo tudi novi poklici. S tem se poveča število delovnih mest. Ta delovna mesta pa niso lahko dosegljiva, saj mora biti delavec, ki se bavi z računalništvom, nujno specializiran. Že sam računalniški operater mora opraviti po končani nižji srednji šoli dve do tri leta specializacije.

Mitja Ozbič